

abszolút csúcsnak számított. Odakinn a norma nyolc-ezer csomó volt.

Ketten-hárman ültünk egy gép előtt, s munka közben jókat beszélgettünk. Az őr még azt is megengedte, hogy a vaskályhán kenyeret pirítsunk, s megkenjük spejzolt zsírral. Emberséges körülmények uralkodtak. Emlékszem, egyszer még jutalmat is kaptam. Vasárnap dél-előtt tíz percet pingpongozhattam. Amikor rám került a sor, éppen megszólalt a nagymisére hívó harang. Erre az őr, akitől a jutalmat kaptam, megszólalt: na, maga is finom egy pap! Amikor beharangoznak, pingpongozik! - Még ez a kijelentése is emberségesnek számított!

Reményvesztett voltam. Az ügyvéd sem biztatott már, csak azt ismételte, hogy tizennégy és fél esztendő után kérhetem az enyhítést. Valami mégis történt. Szüleim Grósz érseknél próbálták közbenjárni az érdekemben. Úgy tudom, végül Balogh páter kereste föl Nezvál Ferenc igazságügy-minisztert. Jogi körökben abszurdumnak számított, hogy a nyolcadik vagy kilencedik évet üljem olyan cselekményért, melyet az 1956 utáni joggyakorlat gyülekezési joggal való visszaélésnek nevezett, s a fősó büntethetőségi határa két esztendő volt. Amikor Balogh páter belépett Nezvál Ferenchez, a miniszter úgy fogadta: ne is mondd, tudom, miért jössz.

Ilyen előzmények után 1960. december 9-én szabadultunk: Vadas Éva, akit velem együtt ítélték el, Kalocsáról, Juhász Miklós, Zsigmond Ernő és én Márianosztráról. Kemény téli nap volt. Egy zötyögős teherautóval vittek le bennünket a szobi vasútállomásra. Zsigmond Ernő, apám korabeli férfi állt mögöttem a jegyváltó ablaknál. Odaszólt: retúrt veszel? - Nem, elég volt - ráztam a fejem.

A kommunizmus hatalomra jutásának kezdetétől földalatti kisközösségeket szerveztem az egyház továbbélésének biztosítására. Szabadulásom után tovább folytattam ezt a munkát. A helsinki paktum aláírását követően a pártállam már nem zárhatott börtönbe, hanem egyházi bíróság elé állíttatott, amely elmarasztalt tévtanítás miatt, és megvonta tőlem a nyilvános papi működés jogát. Casaroli bíboros, vatikáni államtitkár és Joseph Ratzinger, a Hittani Kongregáció bíboros-prefektusa a pártállam szorításában meghozott ítélethez hasonló fogantatott ellenem. A pápa 1993. január 29-én fölszólította a magyar hierarchiát: „Mutassatok megbocsájtási készséget, ha megváltoztatják nézeteiket.” A hierarchia a mai napig nem közölte velem és a Bokor-mozgalommal, mely nézeteinket kellene megváltoztatnunk.

1994.

GYÖRGY LAJOS (PIROS)

UTAK A JÖVŐBE: VAN-E MÁS LEHETŐSÉG?

(AVAGY: "A TUDAT ZÖLDÜLÉSE")

Napjaink legfontosabb kérdései: képes-e - és milyen áldozatok árán - fajunk túlélni a globális válságot, milyen életet örökölnék tőlünk az eljövendő nemzedékek, s miként maradhat fenn a földi élet?

Az elmúlt évmilliók-évezredek alatt gyakran tűntek el Földünkéről egyes fajok, népek és közösségek. A korábbi katasztrófák azonban csak ritkán veszélyeztették a bolygó élővilágát, s ha esetleg késleltették is: nem akadályozták meg annak evolúcióját, az ember megjelenését, a tudatosodást.

A természet és az emberiség történetének/történelmének alaptörvénye a változás. Az élővilág, s az ember is - történelme folyamán - egyre kísérletezett. Más és más életmódot alakítottak ki - a körülményektől függő módon - a természeti népek, néha összhangban, máskor azonban háborúban élve környezetükkel. Ha csak az elmúlt néhány száz évre tekintünk vissza, az ember szemlélete, felfogása, termelési módja a Föld jelentős részén erősen megváltozott. A régi vallásos tudatosságot a 17. században egy technológiai tudat váltotta fel. Az ember EN-je kiteljesedett, önzőbbé, gögösebbé és kapzsibbá vált, fokozottan uralkodni akart mások és a természet felett is. Az új eszmék - mint Skolimowski írja - tárgyasítók, atomizálók, elidegenítők, erő révén uralkodók. A feudalizmust a kapitalizmus váltotta fel, s ez igyekezett szétörni a régi kereteket, közösségeket. Durva elmentmondásai kiváltották a szocialista eszmék támadását, s a múltat, az ősi aranykort visszavágyó eszméket hirdető tömegek lázadását. A szocialista eszmék néhol győzelmet arattak, de céljaikat csak igen kevés helyen, ideig-óráig tudták megvalósítani. A kapitalizmus gépezete egyre jobban működött, a szocializmus célja gyakran már főleg csak a kapitalizmus "utolérése" lett. Egy idő után nem tudott új, nemes, emberi célokat nyújtani - s mindkét rendszer bizonyos értelemben ugyanazt akarta: birtokolni, többet termelni.

Igaz, hogy céljai érdekében a piacgazdaság jobban funkcionál, mint a központosított tervgazdaság, de nyilvánvaló, hogy a kapitalizmus is alapvetően rosszul sáfarkodik: igen kevés helyen biztosítja, és akkor is mások rovására az élet jó minőségét, a munkához, az egészséghez, a tanuláshoz való jogot, az elegendő élelmet, fedelet, ruhát mindenki számára. Nem minden kapitalista társadalom biztosítja a véleményalkotás szabadságát, a nemzeti vagy vallási kisebbségek jogait, ha úgy tetszik: a demokráciát minden állampolgár számára. Széles a piactársadalmak skálája, s bár egyik végén a skandináv vagy a Benelux államok - a másikon a latin-amerikai tábornokok, az afrikai császárok vagy ajatollahok által vezetett nemzetek találhatók. S ez

utóbbiak miben sem különböznek a "kommunista" Pol-pottól, a Tienanmen téri "rendcsinálótól" vagy a mindenkori ceausescuktól. A gazdasági teljesítőképesség sem biztosíték a demokráciára: létezik "eredményes"(?) gazdasági rendszer katonai diktatúrában is (Pinochet). Az uralkodó gazdasági szemlélet, az ökonomizmus elszegényít bennünket, elrabolja spirituális örökségünket. Az ökonomizmusban a haszon látszólagos, a költségek rejtettek, az úgynevezett külső költségek, externáliák dollármilliárdokat emésztenek fel. Az ökonomizmus alapja az önzés, a vetélkedés etikája - a másokra tekintettel nem lévő könyörtelenség. Ez természet-ellenes, mert az evolúcióhoz a vetélkedés mellett a szimbiózis is hozzátartozik, az emberi társadalmak az együttműködés, a szolidaritás alapján jöttek létre. Fritjof Capra így ír erről: "Az élőlények közötti viszony lényegében együttműködés. A vetélkedés az együttműködés keretei között valósul meg. A szociáldarwinizmus kizárólag vetélkedést, harcot, pusztítást lát maga előtt. Ez a filozófia törvényesíti a kizsákmányolást és a technológia környezetpusztító hatását. E nézet tudományosan nem igazolt, nem veszi figyelembe az összerendező elveket. A szélsőséges agresszió, a vetélkedés, a romboló viselkedés főleg az emberi fajra jellemző kulturális jelenség, és nem az emberi fajban benne rejlő módon meglévő dolog."

Az igazi humánus, a lelki kiteljesedés, a tudati növekedés, a szolidaritás, emberiesség, a szeretet eszméje ott volt a vallások, az igazi vallási mozgalmak gyökereiben, de azokat a kapitalizmus és a szocializmus egyaránt fel kívánta számolni. A kapitalizmus illegálitásba szorította a vallásos hitet, bár annak jelképeit megtúrte, sőt kisajátította. A szocializmus ostoba módon - ahelyett, hogy tanult volna a vallási mozgalmaktól, Jézustól, Szent Ferentől - a vallásos hit irmagját is ki kívánta irtani. A vallással összefogva lényegesen több esélye lett volna a fennmaradásra!

Majdnem minden piactársadalom alapvető eszméje, fétise: a fogyasztás. A haladást azonosítják a növekedéssel, a gigantomániával, s maradinak nevezik azt az embert, aki elítéli a fogyasztást. A demokratikus vagy diktatórikus államok vezetőit nem érdekli, hogy az egyes emberek milyen életet akarnak, a tömegtájékoztató eszközök, a tévéműsorok azt sugallják, hogy csak egyféle módon lehet már élni, egy úton lehet csak járni.

Ez az élet a mindenáron való gazdasági növekedést, az egyre több kocsit, szállodát, elektronikus játékszert, kozmetikai cikket, vásári szemetet, növekvő pazarlást, a természeti források felélését, levegőnk, vizeink, talajunk szennyezését, minden életfeltételünk gyorsuló pusztítását, a jövő nemzedékekkel szembeni felelőtlen önzést, azok nyomorba döntését jelenti.

Vannak népek, közösségek, emberek, akik más módon élnek, nem akarják átvenni az ipari vallást, hanem ősi hagyományaik, hitüket követik: az Amazonas-medence indiánjai, Ausztrália vagy Ázsia egyes népei.

Vannak vallási közösségek, amelyek évszázadok óta élnek hagyományos életüket Észak-Amerikában, Európában, vagy bárhol a világon. De vannak olyanok is, akik egyszerűen megcsömöröltek a rohanástól, az öncélú vetélkedéstől, az eszményesített "létért való küzdelemtől", habzsolástól, és az önkéntes egyszerűséget választva, kisebb közösségekben szellemileg-lelkileg tartalmas életet élnek, családjuk, barátaik, a közösség tagjaival egyetértve. Azt vallják, hogy nemcsak a vetélkedés, hanem az egymásért élés is emberi tulajdonság (1976-ban a Stanford Egyetem egy tanulmánya 4-5 millióra becsülte azon felnőtt amerikaiak számát, akik csökkentették jövedelmüket, felhagytak korábbi fogyasztói életmódjukkal, az önkéntes egyszerűség elvei szerint.)

Balassa Péter írta nemrég: "Saját "harmadik" út pillanatnyilag a magyar társadalom számára nem lehetséges, mert elszigetelődne és még inkább működésképtelen lenne, hiszen ezt a saját "harmadik" utat egész Európának vagy a Földnek kellene megtalálnia". Írta ezt a szerző annak ellenére, hogy - mint írásának további részéből is kiderül - sokkal rokonszenvesebbek számára a "posztmodern" eszmék. De hát akkor mindez csak utópia, semmit sem tehetünk? Meg kell várnunk, amíg mindenki a "harmadik útra" lép? Mikor és mitől? Vagy az önkéntes egyszerűséget hirdetőknél meg kell kísérelniük, hogy saját életüket éljék? Nem úgy van-e ez, mint amikor 2550 évvel ezelőtt indiai remeték, koldusok várták új tanítójukat, aki egy fiatal nemes, Sakjamuni személyében eljött közéjük, vagy 1990 éve a zsidóság és nemcsak a zsidóság valamiféle más életeszmenyt igényelt, mint az uralkodó "ideológia" - és eljött hozzájuk a Názáreti? Mintha mi is, ma is a messiást várnánk: majd ha eljön, mi is követjük az új megváltót. De az új (vagy ősi) eszmék már itt vannak több ezer éve: a szeretet, a szolidaritás, a másokkal való azonosulás, az erőszakmentesség, a természettel való összhangban élés, a Mindenséggel való egység, az evolúció továbbvitelének eszméje.

Ha másként élünk, példát mutatunk. Ne csak a piacon kapható ponyvairódalom és vásári filmek alapján képzeljük el életünket, legyen más példa is. Az amerikai anabaptisták, a magyar Bokor-közösségek, az izraeli kibucok, a kis nyugat-európai közösségek példája, tanúságtétele... Kérdés, hogy van-e joga kinek-kinek, másnak mit sem ártva, másként élni, hagyja-e egy adott társadalom, hogy valaki másként gondolkozzon, mennyire türelmes állampolgáraihoz?

Hányszor vetődött fel csak az utóbbi néhány évben az ITDK teaházában, hogy menjünk vidékre, hányszor álmodoztak együtt a lassan őszülő hajjú fiatalok... A közösségi eszményt hirdető szocializmus nem támogatta a közösségeket, a másként gondolkodókat. Ma több a lehetőség, mint korábban, s megvan erre az igény. Olvasom a Kék Bolygóban, a Zöld Kör lapjában: "Elhagynom a várost: Hosszas szenvedés után (élet a fővárosban)

döntő elhatározásra jutottunk: életünk hátralevő hányadát gyökeresen más viszonyok között kívánjuk megélni... a múlt értékeit és nyugalmaát keressük..."

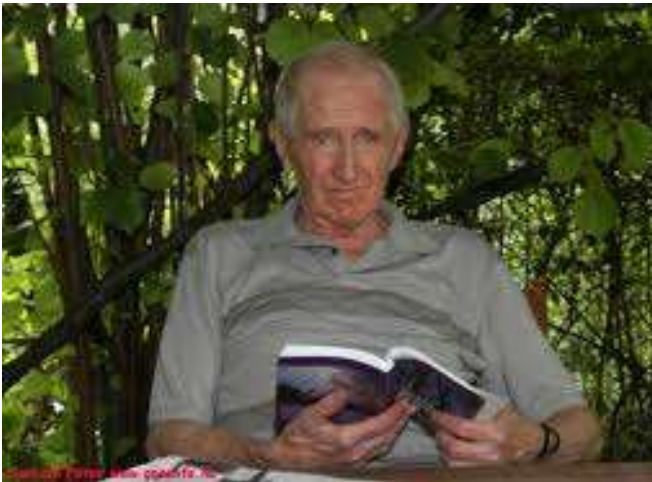
Utópia-e mindez? Ne kérjétek számon tőlem a gazdasági tanokat, kidolgozták azt már régen. Létezik a "harmadik út" gazdaságtana, a gandhiánus vagy "buddhista" (Schumacher-féle) gazdaságtan, Herman Daly, Hazel Henderson vagy akár Sarkas gazdasági elmélete. Nem kívánok ezzel foglalkozni, mert szilárdan vallom, hogy a tudati átalakulás az első - az meghozza a másféle gazdaságot, államot, társadalmat, életet.

Hogyan? Netán nem a lét határozza meg a tudatot, mint évtizedeken át tanultuk, hanem a tudat a létet?

Van-e erre esély? Van, de ehhez alapvetően meg kell, hogy változzon a tudatunk. Nem várható senki mástól, mindenkinek tudnia kell: "rajtam is múlik". Mindegy, hogy minek nevezem ezt: fordulópontnak (Capra), a tudat zöldülésének, ökológiai tudatosságnak (Skolimowski), tudatváltásnak (Peter Russell) vagy a vallások zöldülésének.

A lényeg, hogy el kell jutnunk az újfajta tudatosságához. Ez nem csekélység és nem megy máról holnapra. Nem az a fontos, hogy hol tartunk ezen az úton, hanem hogy elinduljunk rajta: a földi élet, a tudat kiteljesedésén munkálkodjunk.

1990.

NYÍLT LEVÉL...

Kedves kopt testvéreink!

Szeretnénk köszönetet mondani Nektek! Döbbenet figyeljük üldöztetésetek napi híreit és csodálattal figyeljük reagálásaitokat.

Mi, akik a fotelben ülve gondolkodunk az ellenszerezetetről, vagy nagy igyekezettel próbálunk napi apró – cseprő bántásokra szeretettel válaszolni, őszinte elismeréssel adózunk nektek!

Nektek, akik sokan a legdrágább szeretteiteket veszítitek el és még sincs bosszú, harag a szívetekben, csak megbocsátás és ima az üldözőkért.

A szeretet döntés kérdése. Isten nem vár tőlünk olyan érzelmeket, amikre nem vagyunk képesek, de akarhatunk megbocsátani ellenségeinknek. S ez azt jelenti, hogy nem a visszavágáson töprengünk, amely rabbá tenne, hanem szabadon oszthatjuk önmagunkat továbbra is.

Öröm látni azt a hitvalló közösséget is, amelyben éltek. Szinte hihetetlen az a lelkes dicsőítés, amely ajkaitokról száll, ha arra gondolunk, hogy napi életveszélyben van az, aki kereszténynek vallja magát.

Gondolunk rátok, imádkozunk értetek, s mindenkiért, akik üldözést szenvednek bárhol a világon. Vágyunk egy testvéri világra, ahol magunkhoz ölelhetünk minden vallású és gondolkodású embert, pusztán annak alapján, hogy mindannyian szeretetre vágyó és azt adni képes lények vagyunk.

Üdvözlettel és szeretettel:

Kőszegi Tamásné, Melinda és Bokor közösségbeli barátai; Pécs, 2017-06-16

